

კომპანიისათვის ერთ-ერთი ყველაზე ზარალის მომტანი რამ არის და თითოეულმა მენეჯერმა უნდა გაითვალისწინოს თანამშრომლის მოთხოვნილება. Zappos შესანიშნავი მაგალითია მოტივაციის სწორი გამოყენების, ასევე იმის თუ როგორ შეიძლება კომპანიამ შეიგრძნოს თანამშრომელთა მოთხოვნილებები. და ზოგადად როგორც ბატონი დავით გოგიჩაიშვილი იტყოდა „თუ გინდა ამოტივირო შენი კადრები ისწავლე ლაპარაკი მათ ენაზე“.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. Steel, Piers. Motivation: Theory and Applied. Boston, MA: Pearson Learning Solutions, 2012
2. Symer, Matthew M.; Abelson, Jonathan S.; Yeo, Heather L.; Sosa, Julie A.; Rosenthal, M. Zachary - "The Surgical Personality: Does Surgery Resident Motivation Predict Attrition?". (2018).

კომერციული ბანკების საინვესტიციო მენეჯმენტი საქართველოს საბანკო სფეროს მაგალითზე Investment Banking Management of Commercial Banks in Georgia

დავით სეფაშვილი - ეკონომიკის კვლევის და განვითარების ინსტიტუტი
პროექტების კოორდინატორი, dato.sepashvili@gmail.com

Davit Sepashvili - Institute of Economics Research and Development
Project Coordinator, dato.sepashvili@gmail.com

აბსტრაქტი. სტატიაში განხილულია კომერციული ბანკების საინვესტიციო მენეჯმენტი საქართველოს საბანკო სფეროს მაგალითზე. საინვესტიციო საქმიანობის მნიშვნელობა და მისი ეკონომიკური შინაარსი, როლი და მნიშვნელობა საქართველოს ეკონომიკაზე, როგორია კომერციული ბანკების მიზანშეწონილობა არასაბანკო სექტორში და ქართული კომერციული ბანკების მიერ მოზიდული ინვესტიციების როლი თანამედროვე ბიზნესის განვითარებაში, ასევე საუბარია ძირითად ფუნქციებსა და ამოცანებზე საქმიანობის დაგეგმვასა და რისკების რეგულირებაზე. საქართველოში არსებული კომერციული ბანკების გამოწვევებზე სწორი რეაგირება ბიზნესის

პროდუქტიულობის და ქვეყანაში არსებული ეკონომიკური კეთილდღეობის გაუნჯობეებაში დიდ როლს თამაშობს და საბოლოო ჯამში გვამღვეს ეკონომიკურად სტაბილურ და ინვესტორებისთვის კიდევეფრო საინტერესო გარემოს.

საკვანძო სიტყვები: ინვესტიცია, საინვესტიციო მენეჯმენტი, რისკების მართვა, საბანკო სექტორი, კომერციული ბანკები, ეკონომიკური პოლიტიკა.

Abstract: This article discusses the investment management of commercial banks in the Georgian banking sector. Investment activity and the importance of its economic content, the role and importance of the economy, what is the feasibility of commercial banks and non-banking sector attracted investments by Georgian commercial banks' role in the development of modern business, also deals with the main functions and duties of planning and risk management. Correct responses to the challenges of commercial banks in Georgia play a major role in improving business productivity and economic prosperity in the country, and ultimately provide an economically stable and attractive environment for investors.

Keywords: Investment, Investment Management, Risk Management, Banking, Commercial Banks, Economic Policy.

შესავალი: ამერიკელი ეკონომისტის ულიამ შარპისა და მისი თანაავტორობის აზრით ინვესტიცია ეს არის ფულთან განშორება დღეს, ხვალ უფრო მეტის მიღების მიზნით. ჩვენ რაც უნდა ვიცოდეთ ამის შესახებ არის ის, რომ: ინვესტიციები ხელს უწყობს საწარმოო, ინოვაციური და სოციალური პროექტების რეალიზაციას, მონაწილეობენ წარმოების მოცულობის ზრდისა და საზოგადოებრივი წარმოების ეფექტიანობის შემდგომი ამაღლების საქმეში. სახელმწიფოს კრიზისის პირობებში ინვესტიციები წარმოადგენენ ყველაზე მნიშვნელოვან საშუალებას სოციალური და საწარმოო პოტენციალის სტრუქტურული რაგდაქმნისა და მისი ბაზრისადმი დაქვემდებარების გზაზე. ნებისმიერი ინვესტირების, მთავარი მოქმედი პირი ინვესტორია. ინვესტორი არის პირი ან კომპანია რომელიც იღებს გადაწყვეტილებას, ბიზნესის რომელ სფეროში რა სახის ინვესტირება განახორციელოს.

ძირითადი ტექსტი. ინვესტიციების როლი თანამედროვე ეკონომიკის განვითარებაში ძალიან დიდია. ინვესტიციები მნიშვნელოვანია

ნებისმიერი კომერციული საქმიანობის ეფექტური ფუნქციონირებისა და დინამიური განვითარებისათვის. ინვესტიციები ასევე ხასიათდება ორი ურთიერთ დაკავშირებული პარამეტრით ესენია რისკი და მოგება. როგორც წესი რაც უფრო მაღალია რისკი მით უფრო მაღალია მოგებაც.

იმისათვის, რომ ინვესტირების პროცესში შემცირდეს რისკები საჭიროა საინვესტიციო მენეჯმენტი რაც გულისხმობს საინვესტიციო პროცესის დროს მიმდინარე მთელი რიგი ფაქტორების მათ შორის მართვის მექანიზმების მატერიალური, ფინანსური აქტივების და ამ პროცესში ჩართულ პირთა მონიტორინგს. საინვესტიციო მენეჯმენტი მართვის დროს მიმდინარე პროცესებში ჩართული ადმინისტრაციული საქმიანობაა, გამომდინარე აქედან მისი ჩართულობის შედეგად ხდება მიზნებისა და ამოცანების დადგენა, ხოლო დადგენის შემდგომ ეტაპზე იწყება მათი განხორციელებისათვის საჭირო სამუშაოების შერჩევა, დაგეგმვა და მონიტორინგი.

საინვესტიციო მენეჯმენტის მიზანია ეკონომიკური სუბიექტის საინვესტიციო სტრატეგიის განხორციელების ოპტიმიზაციას და გამარტივებას. საინვესტიციო მენეჯმენტის მთავარი ამოცანაა საინვესტიციო მიზნების მისაღწევად უალტერნატივო და შედეგზე ორიენტირებული (ეფექტური) გზების მოძიება.

საინვესტიციო მენეჯმენტის ძირითადი ამოცანებია: 1. წარმოებული საინვესტიციო საქმიანობის შედეგად ორგანიზაციის განვითარების მაღალი დონის უზრუნველყოფა; 2. არსებულ ინვესტიციებზე შემოსავლის ზრდა; 3. რისკების შემცირება; 4. ინვესტიციის განხორციელების დროს ორგანიზაციის ფინანსური სტაბილურობის შენარჩუნება. 5. ინვესტიციების პროგრესულობა, სტაბილურობა და სისტემური განხორციელება.

საინვესტიციო მენეჯმენტის ძირითადი ფუნქციებია: 1. არსებული ბაზრებიდან მიზნობრივი ბაზრების გამიჯვნა შესწავლა და მისი კონიექტურა. 2. არსებულ ბაზრებზე საკუთარი რესურსებით

ინვესტიციების წყაროების ძიება და საინვესტიციო რესურსების ფორმირება. 3. ორგანიზაციის განვითარების სტრატეგიული მიზნების აღმოჩენა და განსაზღვრა. 4. ინვესტიციისათვის შესაფერისი ობიექტების, საინტერესო პროექტების და იდეების ინვესტიცირება/შეფასება. საინვესტიციო მიზნებისათვის ყველაზე შესაფერისი პროექტების შერჩევა. შემოსავლის, რისკის და ლიკვიდობის დონის შედარება. 5. არსებული საინვესტიციო პროექტებიდან შერჩეული პროექტების კონტროლი და მართვა. 6. უმიზნო და არაეფექტური პროექტებიდან ეფექტურად და მყისიერად გამოსვლა და ახლის ძიება.

ზემოთ ხსენებული მისდგომენიდან და არსებული სპეციფიკურობიდან გამომდინარე ნათლად ჩანს რომ საინვესტიციო მენეჯმენტი რთული და მრავალმხრივი სისტემაა, რომელიც ინვესტიციების მრავალფეროვნებიდან გამომდინარე მოიცავს, როგორც სტანდარტულ ასევე არასტანდარტული მიდგომების კომპლექსს

საინვესტიციო მენეჯმენტის კომპეტენტურად აშენებული სტრუქტურა უნდა მოიცავდეს ქვემოთ ჩამოთვლილ ყველა მახასიათებელს: 1. ინვესტიციების დაგეგმვა და პროგნოზირება (საინვესტიციო საქმიანობის განსახორციელებლად აუცილებელი ღონისძიებების გეგმის შექმნა და განვითარება); 2. საინვესტიციო საქმიანობის ორგანიზება (ყველა მონაწილის, სახსრების და მეთოდების გაერთიანება, რომლებიც ინვესტირების განსახორციელებლად საჭირო); 3. საინვესტიციო პროცესის რეგულირება (პროცესში წარმოქმნილი პრობლემების გადაჭრისა და აღმოფხვრის გზით ორგანიზაციის ფინანსური და საინვესტიციო მდგომარეობის შენარჩუნება); 4. კოორდინაცია (ერთიანი, ორდინირებული, საერთო მიზნების მიღწევისკენ მიმართული კომპანიის ყველა განყოფილების შეთანხმებული მუშაობა); 5. სტიმულირება (თანამშრომლების წახალისება მათი მუშაობის ხარისხის გასაუმჯობესებლად); 6. კონტროლი (მოწმდება გეგმის

შესრულება, საინვესტიციო რესურსების გამოყენების კეთილსინდისიერობა. შეგროვებული ინფორმაციის საუძველზე, საჭიროების შემთხვევაში ხდება საინვესტიციო პროცესებში ცვლილებების შეტანა, სტრატეგიის კორექტირება, რესურსების ხელახალი გადანაწილება და ა.შ.).

თანამედროვე საბანკო სისტემა მეტად რთული მექანიზმია, უაღრესად ფაქიზი და მყიდვე-ცუდი მენეჯმენტის პირობებში და იმავდროულად მეტად მძლავრი-წარმატებული მართვის შემთხვევაში. აღნიშნული გარემოება განპირობებულია ფართო სპექტრით იმ რისკებისა, რომლებიც საბანკო საქმიანობასა და ბანკებს ყველა ფეხის ნაბიჯზე ხვდება.

ბანკები თანამედროვე ეკონომიკისა და საზოგადოების ცხოვრების განუყოფელი ნაწილია. ისინი იმყოფებიან ეკონომიკის შუაგულში და როგორც სისხძარღვოვანი სისტემა, უზრუნველყოფენ კავშირს ეკონომიკურ სუბიექტებს შორის. ბანკები არიან არა რომელიმე ეკონომიკური რეგიონის ან ქვეყნის მახასიათებელნი არამედ მათ საქმიანობის სფეროს არ გააჩნია გეოგრაფიული საზღვრები, ბანკები, ეს უმნიშვნელოვანესი რესურსია და ფინანსური ძალის მქონე ყოვლისმომცველი მოვლენა.

საკითხის აქტუალობიდან გამომდინარე ასევე მნიშვნელოვანია განვიხილოთ ქართული კომერციული ბანკების მიმართ ბოლო დროს განვითარებული მნიშვნელოვანი ცვლილებები საზედამხედველო კაპიტალთან დაკავშირებით და ავლნიშნოთ საქართველოს ეროვნული ბანკის სწორი პოლიტიკა.

საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის კობა გვენეტაძის 2017 წლის 3 მაისის ბრძანებით კომერციული ბანკების საზედამხედველო კაპიტალურის მინიმალური ოდენობის მოთხოვნა გაიზარდა და 12 მილიონი ლარის ნაცვლად 50 მილიონი ლარი დადგინდა.

ცვლილების ბრძანების მიხედვით ძალაში ეტაპობრივად შევიდა და საბოლოო სახე 2018 წლის 31 რს მიიღო. 1. 2017 წლის 30

დეკემბრამდე ბანკის საზედამხედველო კაპიტალი 12 მილიონით განისაზღვრა; 2. ხოლო 2017 წლის 31 დეკემბრისათვის 30 მილიონი ლარი; 3. 2018 წლის 30 ივნისისათვის 40 მილიონი ლარი; 4. 2018 წლის 31 დეკემბრისათვის ბანკის საზედამხედველო კაპიტალი 50 მილიონი ლარი.

აღნიშნული ცვლილება ბაზელ სამის მოთხოვნების დასაკმაყოფილებლად მიმდინარეობს, კაპიტალის მოთხოვნის ზრდა, კი ეტაპობრივად მოხდება რათა კომერციულ ბანკებს მოთხოვნის შესასრულებლათ გონივრული ვადა მიეცეთ. ბაზელ სამის საბანკო რეგულაციების ერთობლიობას მოიცავს, რომელიც საბაზრო ლიკვიდობას, მინიმალური კაპიტალის მოთხოვნებსა და ლევერიჯის (საკუთარი და საბრუნავი სახსრებს შორის თანაფარდობის მაჩვენებელი, რომელიც ადგენს ფირმის მთელ საინვესტიციო კაპიტალში საინვესტიციო დავალიანებების წილს) გონივრული ნიშნულის დადგენას მოიცავს. ბაზელ სამი მიზნად საბანკო სექტორის უსაფრთხოებას და სტაბილურობას ისახავს. ხოლო აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ 2017 წლის მდგომარეობით 17 კომერციული ბანკიდან 3 ახალ მოთხოვნებს ვერ აკმაყოფილებს.

არსებული მონაცემებით ირკვევა რომ ფინკა ბანკს, ზირაათ ბანკს და სილქროუდ ბანკს არ გააჩნიათ 50 მილიონიანი კაპიტალი. ჩამოთვლილი ბანკები ლიცენზიის საფრთხის ქვეშ დააყენა კაპიტალის მკვეთრმა ზრდამ და ლიცენზიის შესანარჩუნებლად მხოლოდ დამატებითი კაპიტალის ძიების გზების ძებნა და მისი მოზიდვა იხსნის.

როგორც პროფესორი გიორგი ცაავა აღნიშნავს, თანამედროვე საბანკო სისტემაში ე.წ ფულადი ტუმბოს მსგავსი მომსახურება მიმდინარეობს, სადაც თავისუფალი სახსრების მნიშვნელოვანი მოცულობის (საბანკო რესურსის 80-90 %-მდე) მოზიდვა და მათი ეკონომიკაში, დაკრედიტების მეშვეობით, მსესხებლისაკენ მიმართვა ხორციელდება. ამასთან ისიც არის მნიშვნელოვანი, რომ საბანკო სისტემაში მულტიპლიცირების საფუძველზე, თავისთავად,

არსებული საკრედიტო რესურსების საკმაოდ მნიშვნელოვანი მოცულობის, მრავალჯერადად გაზრდილი ახალი ნაღდი ფულადი მაის შექმნა და საბანკო ფულის ერას ჩამოყალიბება მიმდინარეობს.

კომერციული ბანკების საინვესტიციო საქმიანობის დაგეგმვა და ანალიზის ორგანიზაციულ-მეთოდოლოგიური ასპექტები საკმაოდ აქტუალურია საბაზრო ეკონომიკის პირობებში, მიუხედავად მიღწეული დადებითი შედეგებისა, საბანკო სისტემამ ფინანსური კრიზისის ბოლომდე დაძლევა ჯერ კიდევ ვერ შეძლო, თუმცა საკრედიტო დაწესებულებების რესტრუქტურიზაციასთან მიმართებაში საკანონმდებლო და ორგანიზებული ღონისძიებების საფუძველი ფინანსური კრიზისის ყველაზე მწვავე შედეგების დაძლევა იქნა უზრუნველყოფილი, ბანკების კაპიტალის, მათი აქტივების ზრდისათვის და ფინანსური მდგომარეობის გამტკიცებისათვის აუცილებელი პირობები იქნა შექმნილი.

საინვესტიციო მიზნების და მათგან გამომდინარე ფინანსური ამოცანების დასახვას ძალიან დიდი მნიშვნელობა აქვს. როგორც კი დასრულდება მიზნების დასახვის ეტაპი, უნდა დამუშავდეს საინვესტიციო გეგმა რაც გულისხმობს წერილობით დოკუმენტს, რომელშიც დეტალურადაა გაწერილი თუ როგორ მოხდება სახსრების ინვესტირება. თითოეული მიზნისათვის უნდა დადგინდეს მისი მიღწევის ვადა და რისკის მისაღები სიდიდე. როგორც წესი ფინანსური მიზანი და რისკის სიდიდე ერთმანეთს უნდა შეესაბამებოდეს მაგალითად რაც უფრო მნიშვნელოვანია ფინანსური მიზანი, მით ნაკლები უნდა იყოს მისაღები რისკი. საინვესტიციო გეგმების შემუშავებას იმგვარად ახდენენ ხოლმე, რომ გათვალისწინებული იყოს გადასახადები და უზრუნველყოფილი-აუცილებელი დაფარვასიცახლის დაზღვევისათვის და ლიკვიდობის მოთხოვნის შესრულებისათვის.

საინვესტიციო გეგმებთან ერთად სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი ეტაპია საინვესტიციო მიზნები, სიცოცხლის დაზღვევის მოთხოვნილებები საინვესტიციო პროგრამა და ეკონომიკური

გარემოს და სასიცოცხლო ციკლის გავლენა. საინვესტიციო ამოცანების დასახვა ინვესტირების პროცესში აუცილებელია ხოლო ინვესტიციის განხორციელების დროს მას ინვესტორი უნდა ესწრაფვოდეს რაც შეიძლება სწრაფად და ეფექტურად იქნას გადაჭრილი თითოეული ამოცანა ფინანსური სახსრების დაბანდებისას.

ინვესტირებისას ფართოდ გავრცელებულ ამოცანებს მიეკუთვნება:

1. სახსრების დაზოგვა მომავალში მსხვილი პროექტების განსახორციელებლად; 2. მიმდინარე შემოსავლების გადიდება; 3. სახსრების დაგროვება საპენსიო ფონდებში; 4. შემოსავლის დაცვა დაბეგვრისგან.

საინვესტიციო მიზანი ის ფინანსური ამოცანები, რომელთა გადაწყვეტასაც ინვესტორი ესწრაფვის ინვესტირების ნებისმიერ არსებულ ინსტრუმენტში სახსრების დაბდებისას. ცხადია, რომ საინვესტიციო მიზნები განაპირობებენ საინვესტიციო ინსტრუმენტების სახეობების შერჩევას. ინვესტირების ფართოდ გავრცელებულ მიზნებს ეკუთვნის: 1) მიმდინარე შემოსავლის გადიდება; 2) სახსრების დაზოგვამომავალში მსხვილი ხარჯების გასაწევად; 3) ფინანსური სახსრების დაგროვება საპენსიო ფონდებში; 4) შემოსავლების დაბეგვრისაგან დაცვა.

საინვესტიციო ინსტრუმენტის უნარიანობა - გაზარდოს მიმდინარე შემოსავალი - შემოსავლის ჩვეულებრივ დივიდენდებისა და პროცენტების იმ თანხაზე დამოკიდებული, რომელსაც ამ ინსტრუმენტებიდან ერთ-ერთი უზრუნველყოფს. პენსიაში გასული პირები, ტრადიციულად ინვესტირების იმ სახეობებს ირჩევენ, რომლებსაც არაპროპორციული შემოსავალი მოაქვთ რისკთან მიმართებაში (მცირე რისკის დროს მოაქვთ დიდი შემოსავალი).

საბანკო საინვესტიციო გეგმა, რომელიც საინვესტიციო მიზანს ოპერაციათა სისტემად გარდაქმნის. გეგმა განსაზღვრავს იმ საერთო სტრატეგიას, რომელიც თითოეული მიზნის მისაღწევად იქნება გამოყენებული. მიზნების ერთი ნაწილის მიღწევა შესაძლებელია

მთავრობის ან სამუშაოს მიმცემის მიერ განხორციელებული საბანკო პროგრამის მეშვეობით, ინდივიდის მხრიდან მათი კონტროლის მიუხედავად, რის გამოც გათვალისწინებული უნდა იყოს ასეთი გეგმების წვლილი საერთო მიზნების განხორციელებაში.

ხოლო სახსრების დაგროვების გეგმაში აუცილებელია დივერსიფიკაციის გათვალისწინებაც, რომელიც ხაზს უსვამს ინვესტირების რამდენიმე ობიექტის ფლობის აუცილებლობას რისკის მაქსიმალურად შემცირების მიზნით. ხოლო აქტივების გეგმაზომიერად დაბალანსებული პორტფელი ამგვარ რისკს ამცირებს.

საინვესტიციო პროგრამის მიმდინარეობის კვალდაკვალ სხვადასხვა დროს დაწესებული უნდა იყოს საკონტროლო წერტილები იმის შესაფასებლად, თუ როგორ სრულდება პროგრამა. ახალი ინფორმაციის შესწავლის შემდეგ შესაძლოა საჭირო გახდეს როგორც გეგმების ისე მიზნებში ცვლილებების შეტანა; მიზნები შესაზღოა იყოს მეტისმეტად გაურკვეველი ან მეტისმეტად ვიწრო ხედვების მქონე, გეგმები კი შესაბამისად არარეალური. ფაქტიური შედეგების გაცნობითა და აუცილებელი ცვლილებების შეტანით ინვესტორი თანდათანობით იძენს გრძელვადიანი პერსპექტივისათვის რეალისტური ფინანსური მიზნების შესწავლასა და მათ მისაღწევად საჭირო ჩვევებს.

ბანკის დაგეგმვის სისტემა რამოდენიმე საფეხურიან მექანიზმს წარმოადგენს ისინი შესაძლოა დავყოთ დონეების მიხედვითაც, პირველ დონეზე იყოფება სტრატეგიული დაგეგმვა რომელიც თავშივე მოიცავს საკვანძო მიზნების, იდეის წარმოჩენის ამოცანების დაყენებას და მისი გადაჭრისათვის ძირითადი მიდგომების ძიებას. მეორე დონედ შეგვიძლია მივიჩნიოთ ტაქტიკური დაგეგმვა, რომელიც ეხება სტრატეგიული გადაწყვეტილებების რეალიზაციას განსაზღვრულ ღონისძიებებსა და ამოცანებს. მესამე დონე კი ფინანსური დაგეგმვაა რომელიც დაგეგმვის ხსენებულ ორ წინა

ეტაპზე შემუშავებულ სტრატეგიებს ამოცანებს და ღონისძიებებს წარმოადგენს კონკრეტული ღირებულებითი ნიშნულის სახით.

როგორც თავში ითქვა, დაგეგმვა წარმოადგენს მრავალ საფეხურიან პროცესს, მოიცავს ბანკის ყველა ქვედანაყოფს და განსაზღვრავს მისი განვითარების ლოკალურ და საერთო პერსპექტივებს, მიზნებს, სფეროების მოცულობებს, ასევე სრული საქმიანობის საბოლოო შედეგებთან წყაროებთან და დანახარჯებთან თანაფარდობას.

საინვესტიციო დაგეგმვის შედეგია ბანკის განვითარების ნაერთი გეგმის, ასევე ოპერაციული გეგმის შემუშავება ბანკის პოლიტიკის ცალკეული პოლიტიკის მიმართულებების საინვესტიციო, სადეპოზიტო, საპროცენტო, პერსონალის და სხვა გეგმების მიხედვით. ეს დოკუმენტები საერთო ჯამში ბანკს აცნობს საერთო ამოცანების გაგებაში, არსებული რესურსების პირობებში გამოიყენოს შესაბამისი სტრატეგია და ტაქტიკა მათი საბოლოო სახის მისაღებად.

ხოლო სტრატეგიის დაგეგმვა არის სტრატეგიული მენეჯმენტის მნიშვნელოვანი შემადგენელი ნაწილი და წარმოადგენს სტრატეგიის ფორმირების ერთ-ერთ სკოლას. სტრატეგიული დაგეგმვის საბოლოო განხორციელება ხდება მარკეტინგის პრინციპებზე დაყრდნობით.

ბანკის სტრატეგია მისი საქმიანობის კონცეფტუალური საფუძველია, რომელიც განსაზღვრავს არსებული მიზნებიდან პრიორიტეტულ მიზნებსა და ამოცანებს, მათი მიღწევის გზებს. ბანკის სტრატეგია არის ბანკის მენეჯმენტისათვის არსებითად მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილებების ორიენტირი, რომელიც ეხება მომავალი ბაზრების, პროდუქტების, ორგანიზაციული სტრუქტურის, მოგებისა და რისკების ხედვას.

ეკონომიკის საკრედიტო რესურსებით უზრუნველყოფა ობიექტურად მოითხოვს რომ გარდამავალი ეკონომიკის პირობებში კომერციული ბანკები მამოძრავებელ ბერკეტად უნდა გადაიქცეს, რომლის მეშვეობითაც უნდა მოხდეს ეკონომიკაში დამატებითი ფულადი სახსრების საბანკო საკრედიტო რესურსების სახით

გამოყენება, ქვეყნის საფინანსო-ეკონომიკური დეფიციტიდან თავის დაღწევა და ეროვნული მეურნეობის სისტემური განვითარების უზრუნველყოფაში კატალიზატორის როლის შესრულება.

დღევანდელ პირობებში კომერციული ბანკების მამოძრავებელ ძალად გადაქცევას ხელს უშლის ის გარემოება, რომ გარდამავალი ეკონომიკის პირობებში კომერციული ბანკების სააქციო და საკუთარი კაპიტალის სიმცირის გამო არ გააჩნიათ მეწარმეობის ინტერესის მომსახურების შესაძლებლობა, რაც ჩვენი აზრით, მოითხოვს საკრედიტო რესურსების უზრუნველყოფის სისტემის ფორმირების საკითხების დეტალურ შესწავლას.

გარდამავალ ეტაპზე როდესაც საბაზრო ურთიერთობათა დამკვიდრებისა და განვითარების რთული პროცესი მომდინარეობს საფინანსო ბაზრის რეგულირების მაკრო ეკონომიკული საკითხების მეცნიერული შესწავლას განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება. მიუხედავად ამისა, სამწუხაროდ საქართველოში საფინანსო ბაზარი კლასიკური გაგებით, მხოლოდ ნაწილობრივ არის წარმოდგენილი, რაც თავის მხრივ სუსტებს ამ პრობლემის სიღრმისეულ პრაქტიკული ანალიზის საფუძველზე განხილვას.

თანამედროვე ეტაპზე საბანკო სისტემის გამართული ფუნქციონირებისათვის განსაკუთრებული მნიშვნელობა უნდა მიენიჭოს, ბანკთაშორის სესხებზე დამოკიდებულების ხარისხს. ვინაიდან რაც უფრო მეტად არის ფულადი ბაზარი ამ პარამეტრებზე დამოკიდებული მით უფრო მცირეა შიდა კრედიტის მოცულობა და ამ სისტემის გარედან თავისუფალი რესურსების მოსაზიდად. არვე უნდა ავღნიშნოთ რომ საქართველოს საფინანსო ბაზარზე მნიშვნელოვანი როლის შესრულება დაიწყო ბანკთაშორის საკრედიტო რესურსების აუქციონმა, რომელმაც ერთ მხივ საფინანსო სისტემა ფულადი სახსრებით უზრუნველყო ხოლო მეორე მხრივ საფინანსო ბაზარზე დისპროპორციების წარმოება შეზღუდა. აღნიშნულს ასევე ხელი შეუწყო ბანკთაშორის ბანკთაშორის საკრედიტო რესურსების აუქციონზე გარიგებები მხოლოდ ეროვნულ ვალუტაში წარმოებდა.

როგორც ბანკთაშორისო რესურსების აუქციონის ჩატარების პრაქტიკამ დაგვანახა 1995 წლის განმავლობაში საკრედიტო რესურსების აუქციონზე 2,7 მლნ ლარის საკრედიტო რესურსი გაიყიდა, ხოლო საშუალო წლიურმა საპროცენტო განაკვეთმა 48% შეადგინა, რაც საკმაოდ მაღალი მაჩვენებელია. 1996 წელს საკრედიტო რესურსებზე საპროცენტო განაკვეთების კლების ტენდენცია შეიმჩნეოდა, 1997 წლის დასაწყისში საპროცენტო განაკვეთების კვლავ დაბალი და თითქმის უცვლელი იყო, რაც ეროვნული ბანკის აქტიური ინტერვენციებით იყო განპირობებული. მაგრამ წლის მეორე ნახევარში საგრძნობლად შემცირდა ინტერვენციები, რამაც, თავის მხრივ, გაზარდა საკრედიტო რესურსებზე საპროცენტო განაკვეთები. 1998 წლის სექტემბერში საფინანსო კრიზისმა უარყოფითი გავლენა მოახდინა საკრედიტო რესურსების ბაზარზე. მიუხედავად იმისა რომ ეროვნული ბანკთაშორისი საკრედიტო რესურსების აუქციონებზე ოქტომბერ-ნოემბერში⁷ დღემდე ვადის რესურსებზე საპროცენტო განაკვეთი 72%-ს ხოლო 30 დღიან საკრედიტო რესურსზე 85%-ს შეადგინა, რესურსების მიწოდება მკვეთრად შემცირდა. 1998 წლის კრიზისის მიზეზით შეჩერებული აუქციონები 1999 წელს კვლავ იწყებს ფუნქციონირებას. შემდგომი პერიონი საპროცენტო განაკვეთების შედარებითი კლებითა და საკრედიტო რესურსების აუქციონების მოცულობის ზრდით ხასიათდებოდა.

ყოველივე ზემოთ აღნიშნულიდან გამომდინარე შეიძლება ითქვას რომ თუ რამდენად მეცნიერულად იქნა შესწავლილი საფინანსო ბაზრის მართვის თეორიულ-მეთოდოლოგიური საფუძვლები და როგორი სისრულით გამოვლინდება მისი თავისებურებანი საბაზრო ეკონომიკაზე გარდამავალი პერიოდისათვის, დამოკიდებული ცივილიზებული ბაზრის ფორმირების დაჩქარებაზე და ქვეყნის სტაბილური ეკონომიკური გარემოს შექმნაზე.

საკრედიტო რესურსების უზრუნველყოფის სისტემის ფორმირებაზე მოქმედი მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტია ეროვნული ბანკის სავალუტო რეზერვების მოთხოვნები, რომელთა მეშვეობითაც იგი ზემოქმედებას ახდენს ბანკის თავისუფალი რესურსების მოცულობაზე. უნდა ავლნიშნოთ რომ საქართველოში 2000 წელს ისევე როგორც წინა წლებში, კვლავ გამოიყენებოდა მინიმალური სარეზერვო მოთხოვნები, ფულად-საკრეიტო რეგულირების მიზნით, რომლის ნორმაც 16%-დან 14%-მდე ეტაპობრივად შემცირდა . მიუხედავად ამისა, ბანკები მაინც თავისი ინიციატივით აჩერებენ რეზერვში დაწესებულ ნორმასთან შედარებით მეტ ფულად საშუალებებს.

კომერციული ბანკის რესურსებით უზრუნველყოფის ფორმირებისას მეტად მნიშვნელოვანია განვიხილოთ ის მეთოდოლოგიური მიდგომები, რომლებიც მსესხებლის კრედიტუნარიანობის ანალიზისათვის გამოიყენება. მსესხებლის ფინანსური ანალიზი გულისხმობს საფინანსო ანგარიშების შედარებას და სამეურნეო საქმიანობიდან შემოსული ფულადი სახსრების რაოდენობის გაანგარიშებას, რაც შესაძლებელს გახდის განისაზღვროს მოთხოვნილი სესხის ოდენობა, ნასესხები თანხის დანიშნულება, სესხის დაფარვის ხერხები და ვადები, აგრეთვე უზრუნველყოფის რეალურობა. ასეთი ანალიზის ჩატარების შემდეგ შესაძლებელი იქნება დასკვნის გაკეთება მსესხებლის ფინანსური მდგომარეობის და კრედიტის მიწოდების შესაძლებლობის შესახებ. ამასთან მინიმალური რეზერვი იქნება განსაზღვრული ბანკის მიერ ყველა გაცემული სესხების რისკების დასაფარავად.

კომერციული ბანკის სარესურსო ბაზის ფორმირებისათვის მთავარი ადგილი აქტიური ოპერაციების შემოსავლიანობის უზრუნველყოფას უჭირავს. საბანკო რესურსების ზრდის მნიშვნელოვან წყაროს ბანკის მიერ აქტიური ოპერაციების განხორციელების მეშვეობით მიღებული მოგება წარმოადგენს,

რომლის მოცულობის ზრდა უშუალოდ არის დამოკიდებული საბანკო საქმის მაღალ შემოსავლიანობის ზრდასთან.

დასკვნა. ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, შეიძლება ითქვას რომ მიუხედავად იმისა სავალდებულო რეზერვების გამოყენება ემსახურება კომერციული ბანკების ლიკვიდობის სათანადო დონის უზრუნველყოფას საქართველოში იგი ჯერ კიდევ მაღალია და კომერციული ბანკების მიერ ფულის მოწოდების შეზღუდვას იწვევს და შესაბამისად ეკონომიკური აქტივობის ამღლებას უშლის ხელს. აქვე უნდა აღინიშნოს რომ ბანკების საწესდებო კაპიტალისა და მათი კაპიტალიზაციის ზრდა მხოლოდ საქართველოსთვის არ არის დამახასიათებელი, ანალოგიური მიდგომა პოსტსაჰქოთა სივრცის სხვა ქვეყნებშიც გამოიკვეთა.

საქართველოს საბანკო სისტემაში კონკურენტული გარემოს ჩამოყალიბებისაკენ მიმართულ მნიშვნელოვან ნაბიჯად უნდა ჩაითვალოს აგრეთვე ეკონომიკური სუბიექტებისათვის ერთდროულად რამდენიმე ბანკში ანგარიშგების გახსნის შესაძლებლობა. ბანკთაშორისი კონკურენცია, თავის მხრივ, კრედიტებზე საპროცენტო განაკვეთების შემცირებას შეუწყობს ხელს. საკრედიტო რესურსების უზრუნველყოფის სისტემის ჩამოყალიბების პროცესში მეტად მნიშვნელოვანია ისეთი შიდა ფაქტორის განხილვა, როგორიცაა კომერციული ბანკების საქმიანობის რისკების შეფასება და დაფარვის უზრუნველყოფა.

საბანკო საქმიანობა თავისი სპეციფიურობიდან გამომდინარე დაკავშირებულია რისკთან. რისკის ქვეშ გაიგება საბანკო საქმიანობის შესაძლო შედეგების გადახრა პროგნოზულიდან უარყოფით მხარეს, ოპერაციის შესახებ გადაწყვეტილების მიღების მომენტისათვის. რისკი გამოიხატება ბანკისათვის არასასურველი შიდა და გარე გარემოებების შემოტევისა და კონცენტრირებაში, რომელსაც შეუძლია გამოიწვიოს მოგების დაკარგვა, და შესაძლოა საბოლოო ჯამში გაკოტრება. საბანკო რისკის ფაქტობრივი კონტროლი ახლო პესპექტივაში მომგებიანობის განმსაზღვრელია. რისკის მიღება

საბანკო საქმიანობის საფუძველია. ბანკში წარმატებას აღწევნ მხოლოდ მაშინ, როცა მათ მიერ მიღებული რისკები განსაზღვრული და გონივრულია, ასევე წარმოქმნის შემთხვევაში შესაძლებელია მისი გაკონტროლება.

ეროვნული ბანკი მყისიერად აკონტროლებს საბანკო რისკებს და მის მართვის პროცესში ერევა რადგანაც ის ახდენს საკრედიტო ორგანიზაციის საქმიანობის რეგულირებას საფინანსო ბაზარზე. საბანკო საქმიანობა ეს არის მოზიდული სახსრების საიმედოობა და ამ სახსრების განლაგება გონივრული პოლიტიკის საფუძველზე, ყველა სხვა მომსახურება შედარებით ნაკლებად ეფექტურია. საბანკო რისკები გარე და შიდა რისკებად კლასიფიცირდება. გარე რისკებს განეკუთვნება ის რისკები, რომლებიც არაა დაკავშირებული ბანკის კლიენტების საქმიანობასთან, მაგრამ არასასურველ გავლენას ახდენს საქმიანობის შედეგზე. საგარეო რისკებათ მიიჩნევა მაკროეკონომიკური რისკები. ასევე სახელმწიფო ეკონომიკური პოლიტიკის არახელსაყრელი ცვლილება. ხოლო შიდა რისკებს მიეკუთვნება რისკები რომელიც განპირობებულია თვით ბანკის და მისი კლიენტების საქმიანობით. შიდა რისკი ასევე დაკავშირებულია ბანკის არასწორ მენეჯმენტთან პერსონალის არასაკმარის მომზადებასთან ტრენინგების დეფიციტთან და უფლებამოსილებების გადაჭარბებასთან.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. ბარათაშვილი ე. ნაკაიძე გ. საინვესტიციო პროექტის მენეჯმენტი (უცხოეთის გამოცდილება). 2009.
2. ბარათაშვილი ნ. ნაკაიძე ნ. უცხოეთის პირდაპირი ინვესტიციების საერთაშორისო წარმოების ინტეგრირებული სისტემები. 2011.
3. კაკულია რ., ღავთაძე გ. - ეკონომიკური და ფინანსური რისკების მართვა. 2013.

ბიზნესის განვითარების თანამედროვე საკითხები